

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Jacek Błaszczyk
SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

w sprawie P.G.
skazanego za czyn z art. 279 § 1 k.k. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 13 listopada 2024 r.,
w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach
z dnia 7 marca 2024 r., sygn. akt II Ka 805/23,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Sokołowie Podlaskim
z dnia 4 maja 2023 r., sygn. akt II K 77/23,

1. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej P.G. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. zarządza zwrot P.G. opłaty od kasacji w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych.

Jacek Błaszczyk Tomasz Artymiuk Małgorzata Gierszon

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 maja 2023 r., sygn. akt II K 77/23, Sąd Rejonowy w Sokołowie Podlaskim:

1. oskarżonych D.S. i P.G. uznał za winnych tego, że w dniu 9 listopada 2022 r. w miejscowości S., działając wspólnie i w porozumieniu wraz z inną nieustaloną osobą lub innymi nieustalonymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dokonali kradzieży z włamaniem do domu jednorodzinnego przy ul. S.(..) w S., w ten sposób, że po pokonaniu zabezpieczeń w postaci uchylonego okna weszli do wnętrza budynku, skąd dokonali zaboru gotówki w polskich złotych oraz euro, biżuterii męskiej oraz trzech zegarków o łącznej wartości strat w kwocie 113.000 zł na szkodę D. i L.K., przy czym bezpośrednio po zdarzeniu, chcąc utrzymać się w posiadaniu skradzionego mienia, w trakcie ucieczki użyli wobec jednej z osób, które podjęły za nimi pościg gazu łzawiącego, a następnie okazując nóż zagrozili jego użyciem czym doprowadzili osoby biorące udział w pościgu do stanu bezbronności, to jest czynu z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 281 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył każdemu z nich karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzył każdemu z nich grzywnę w wysokości 150 stawek dziennych, po przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł;
2. uznał obydwu oskarżonych za winnych dokonania czynów zarzucanych im w pkt II-IV aktu oskarżenia, wyczerpujących dyspozycję art. 279 § 1 k.k., przy czym ustalił, iż działali oni w ramach ciągu przestępstw w rozumieniu art. 91 § 1 k.k. i za te czyny na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. wymierzył każdemu z nich karę po 2 lata pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzył im grzywnę w wysokości po 200 stawek dziennych, po przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł.
3. P.G. uznał nadto za winnego czynu z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i za ten czyn na podstawie tego przepisu w zw. z art. 37a § 1 k.k. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych, po przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł;

4. na podstawie art. 91 § 2 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. wymierzył każdemu z oskarżonych kary łączne po 2 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności;
5. na podstawie art. 91 § 2 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. wymierzył oskarżonym kary łączne grzywny: P.B.G. 300 stawek dziennych po przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł i D.S. 250 stawek dziennych grzywny, po przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł.

Nadto Sąd orzekł wobec oskarżonych obowiązki solidarnego naprawienia szkody i zadośćuczynienia pokrzywdzonym i oskarżycielom posiłkowym oraz przepadek na rzecz Skarbu Państwa poprzez zniszczenie posiadanego przez P.G. środka odurzającego

Wyrok ten zaskarżyli prokurator – na niekorzyść obu oskarżonych w części orzeczenia o karze oraz obrońcy obydwu oskarżonych.

Obrońca oskarżonego P.G. zaskarżyła wyrok w całości zarzucając mu obrazę przepisów postępowania skutkującą błędem w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art., 410 k.p.k. polegającej na dowolnej i błędnej ocenie materiału dowodowego w postaci zeznań pokrzywdzonych D. i L.K. oraz świadków T.S. oraz M.P., poprzez uznanie ich za wiarygodne w zakresie dotyczącym posiadania i użycia noża oraz gazu łzawiącego przez P.G., podczas gdy pokrzywdzeni oraz świadkowie zeznali odmiennie w tym przedmiocie oraz ich zeznania są sprzeczne z wyjaśnieniami oskarżonych, którzy przyznali się do winy.

Przytaczanie w tym miejscu licznych zarzutów zawartych w apelacji wywiedzionej przez obrońcę D.S. jest zbędne, jako że niniejsze uzasadnienie odnosi się do wyroku Sądu Najwyższego, który dotyczy tylko P.G..

Wszystkie wskazane apelacje rozpoznał Sąd Okręgowy w Siedlcach w dniu 7 marca 2024 r., sygn. akt II Ka 805/23, który wydanym w tym dniu wyrokiem utrzymał w mocy zaskarżony nimi wyrok.

Kasacje od tego wyroku Sądu odwoławczego wnieśli obrońcy obydwu skazanych.

Wobec wspomnianych zaszłości procesowych przedmiotem analizy w niniejszym uzasadnieniu jest tylko kasacja wywiedziona przez obrońcę skazanego P.G.

Autorka tej kasacji zaskarżyła wyrok Sądu II instancji w całości i zarzuciła mu: rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 6 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2a k.p.k., poprzez naruszenie prawa do obrony, w postaci przeprowadzenia rozprawy odwoławczej pod nieobecność oskarżonego i to pomimo okoliczności, że jego niestawiennictwo zostało usprawiedliwione zaświadczeniem wydanym przez lekarza sądowego, a obrońca złożył wniosek o odroczenie rozprawy. Tym samym oskarżony został pozbawiony prawa do czynnego udziału w rozprawie odwoławczej, w tym i do osobistego zwalczania zarzutów oskarżenia. Powyższe uchybienie bez wątpienia miało wpływ na treść orzeczenia.

Tak formułując ten zarzut obrońca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie dotyczącym P.G. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

Prokurator w odpowiedzi na tę kasację wniósł o jej uwzględnienie jako zasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego P. G. okazała się zasadna. Zaskarżony nią wyrok zapadł z rażącym naruszeniem wskazanych w zarzucie skargi przepisów prawa procesowego. Zważywszy na charakter tego uchybienia nie sposób obecnie stwierdzić, iż nie mogło ono mieć istotnego wpływu na treść wyroku Sądu Okręgowego.

Poza sporem jest bowiem fakt, iż obrońca P.G. w dniu 5 marca 2024 r., to jest na 2 dni przed wyznaczonym na dzień 7 marca 2024 r. terminem rozprawy apelacyjnej, *meilem* przesłała do Sądu Okręgowego w Siedlcach wniosek o odroczenie tej rozprawy z uwagi na chorobę oskarżonego, zaznaczając przy tym, iż chce on wziąć w niej udział. Równocześnie do tego wniosku obrońca dołączyła zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego dr med. J.K., w oparciu o dokumentację lekarską w postaci zaświadczenia lekarskiego o niezdolności oskarżonego do pracy w dniach od 4 do 7 marca 2024 r. zawierające adnotację, że „chory powinien leżeć”, a także wyniki badania lekarskiego (k.1224) stwierdzające niemożność stawiennictwa oskarżonego na rozprawie odwoławczej w dniu 7 marca 2024 r. To pismo obrońcy wraz z wspomnianym zaświadczeniem od lekarza

sądowego nie zostało przedłożone, na skutek omyłki pracownika Biura Obsługi Interesantów Sądu Okręgowego, do II Wydziału Karnego w którym sprawa miała być rozpoznawana i nie zostało wobec tego przez Sąd rozpatrzone (k.1218). Sąd odwoławczy procedował więc w dniu 7 marca 2024 r., nie będąc świadomym tych zaszłości, przeprowadził rozprawę na której nie był obecny ani oskarżony ani jego obrońca (podobnie jak i współoskarżony oraz jego obrońca) i wydał wyrok. Protokół z tej rozprawy nie zawiera bowiem stwierdzeń, które świadczyłyby o tym, że było inaczej.

Tymczasem z treści art. 117 § 2 k.p.k. jednoznacznie wynika, że czynności nie przeprowadza się, jeżeli osoba uprawniona nie stawiała się, a brak dowodu, że została o niej powiadomiona, oraz jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że niestawiennictwo wynikało z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn, a także wtedy, gdy osoba ta usprawiedliwiła należycie niestawiennictwo i wnosi o nieprzeprowadzenie czynności bez jej obecności, chyba że ustawa stanowi inaczej. Jeśli przyczyną niestawiennictwa jest choroba uczestnika postępowania (w tym oskarżonego, świadka, obrońcy lub pełnomocnika) a jego udział w danej czynności jest obowiązkowy albo też jest to sytuacja, gdy uprawniona do uczestnictwa osoba wniosowała o dopuszczenie jej do udziału w czynności procesowej, konieczne jest usprawiedliwienie przez nią niestawiennictwa. Polega ono na przedstawieniu zaświadczenia potwierdzającego niemożność stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie organu prowadzącego postępowanie, wystawionego przez lekarza sądowego (art. 117 § 2a k.p.k.). Dochowanie tej formy nie jest jednakże równoznaczne z należyтым usprawiedliwieniem niestawiennictwa w rozumieniu art. 117 § 2 k.p.k. Kwestia ta podlega bowiem dokonywanej *in concreto* ocenie organu procesowego, który może uznać niestawiennictwo uczestnika postępowania za nieusprawiedliwione pomimo przedłożenia wystawionego przez lekarza sądowego zaświadczenia potwierdzającego niemożność stawienia się, jeżeli z innych przekonywujących dowodów wynika, że uczestnik postępowania jest zdolny do udziału w czynnościach procesowych. Zaświadczenie lekarskie wystawione przez lekarza sądowego mające na celu usprawiedliwienie nieobecności oskarżonego na rozprawie podlega swobodnej ocenie tak jak każdy dowód w postępowaniu karnym. Przepis art. 117 § 2 k.p.k. w pełni obowiązuje w postępowaniu odwoławczym w

odniesieniu do udziału oskarżonego (obwinionego) w rozprawie. Zgodnie przyjmuje się bowiem, że przepis art. 450 § 3 k.p.k. nie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 117 § 2 k.p.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 kwietnia 2016 r., SDI 9/16), który przewiduje, iż niestawiennictwo należycie zawiadomionych o terminie rozprawy stron, obrońców lub pełnomocników, nie tamuje rozpoznania sprawy, chyba, że ich udział jest obowiązkowy.

W rozpoznawanej sprawie obrońca i oskarżony dopełnili warunków formalnych usprawiedliwienia niestawiennictwa tegoż oskarżonego na rozprawie odwoławczej. Obrońca bowiem przedstawił zaświadczenie lekarskie wystawione przez lekarza sądowego usprawiedliwiające niestawiennictwo oskarżonego na tej rozprawie z powodu choroby, a także jego deklarację o chęci w niej osobistego uczestniczenia oraz wnioski o odroczenie rozprawy na kolejny termin. Sąd tego jego wniosku nie rozpatrzył, z powodu błędów popełnionych przez pracownika Sądu. Jest oczywiste, że w takiej sytuacji pomimo, że to zaniechanie nie zaistniało z winy orzekającego na rozprawie w dniu 7 marca 2024 r. Sądu, jego konsekwencje nie mogą obarczać oskarżonego. Stąd zaistniały podstawy do stwierdzenia zasadności zarzutu kasacji, tym bardziej, że niewątpliwie to uchybienie uniemożliwiło oskarżonemu – wbrew zadeklarowanej przez niego woli - uczestnictwo w rozprawie odwoławczej i osobistą realizację przez niego prawa do obrony, tym samym stanowiąc rażące uchybienie normy określonej w art. 6 k.p.k.

Koniecznym się zatem stało uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w części dotyczącej oskarżonego P.G. i przekazanie – w tym zakresie – sprawy Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W toku dokonywania po raz kolejny tych czynności procesowych Sąd ten będzie miał na względzie także i powyższe wnioski oraz spostrzeżenia.

Z tych to powodów orzeczono jak w wyroku.

Jacek Błaszczyk Tomasz Artymiuk Małgorzata Gierszon

WB.

[ał]

